یادداشت

شورای شهر فعال، پایانی بر ناکارآمدی طرح‌های توسعه شهری

حسین کوچکیان‌فرد

شهرسازی به دنبال آن است تا از طریق تهیه، تصویب و اجرای طرح‌های توسعه شهری نظمی قراردادی در شهر حاکم کند که بستر آن عنصری زنده و پویا به نام شهر را شامل می‌شود که حرکت و جهت‌گیری آتی خود را از طریق عوامل بسیاری همچون گذشته تاریخی، محیط جغرافیایی، سیاست‌های اعمال‌شده، مهاجرت، گسترش صنعت و ده‌ها عامل دیگر تعیین کند و بدون آنکه موانعی در راه رشد خود را برتابد بتواند به راه خود ادامه دهد و هر عامل قراردادی‌ای را که توان هماهنگی با این حرکت نداشته باشد پشت‌سر بگذارد. باوجود این، تدوین و اجرای طرح‌های توسعه شهری در ایران داستانی اندوهبار از ناکامی و ناکارآمدی در حیات مدیریت شهری را به تصویر می‌کشد، به‌طوری‌که سرنوشت گزارش طرح‌های شهری را صرفا به تزیین قفسه کتابخانه‌ها و آذین اتاق مدیران شهری مبدل کرده یا نقشه‌های کاربری زمین در این طرح‌ها و پیشنهادهای حوزه‌بندی آن را جلوه‌ای بر دیوارهای دفاتر شهرسازی شهرداری‌ها در منظر تبدیل کرده است.

این در حالی است که شهرها برخلاف هدف‌ها و پیشنهادهای ملحوظ در این طرح‌ها که صدالبته با دقت و کارشناسی تهیه شده است، رشد و گسترش خود را طی می‌کنند که این امر یعنی فاصله وحشتناک بین برنامه‌ها و طرح‌ها و آنچه در عمل به منصه ظهور رسیده، خود دلیلی برای مرگ طرح‌های توسعه شهری قدیمی به علت ناکارآمدی و جایگزینی زودهنگام طرح‌های جدید با صرف هزینه بسیار به‌جای آنها شده است.

آنچه از کنکاش و ملاحظه طرح‌های شهری تهیه‌شده در سال‌های گذشته در ایران به دست می‌آید بر حضور کم‌رنگ خواست و نظر مردم در طراحی، تصویب و اجرای آنها دلالت دارد، درحالی‌که مراد و منظور از تهیه و تدوین طرح‌های توسعه شهری پاسخ‌گویی به خواسته‌ها و نیازهای عمومی اهالی و ساکنان شهرها در افق آینده است.

طبیعی خواهد بود که عدم مشارکت آگاهانه مردم در شکل‌گیری نظامات قراردادی از جمله طرح‌های توسعه شهری چه سرنوشتی را برای این دسته از امور رقم خواهد زد و صدالبته مشارکت آگاهانه مردم از طریق اعمال واقعیات مورد درخواست آنان موضوعیت می‌یابد. در چنین فضایی، حضور آگاهانه و مسئولیت‌پذیر شوراهای اسلامی شهر به‌عنوان منتخب مردم و متولی اعمال افکار عمومی اهالی شهر در حوزه بررسی و تصویب طرح‌های توسعه شهری با رعایت شرایطی می‌تواند نویدبخش تبلور کارآمدی در تهیه و اجرای چنین طرح‌هایی باشد که از راه اطلاع از حرکت تقاضای جامعه شهری برای توسعه و انتقال این خواست عمومی در قالب طرح‌های مزبور و اثربخش‌کردن حضور شهرداری در تهیه و اجرای چنین طرح‌هایی از سوی شورا به رفع مشکل بپردازد. به‌این‌ترتیب قانون‌گذار سعی کرده تا با دخالت‌دادن آرای مردم از طریق شورای شهر در فرایند تهیه طرح‌های شهری، نظام برنامه‌ریزی برای شهر را از اتاق‌های دربسته کارشناسان ادارات دولتی خارج و رأی و نظر مردم را در تهیه و تصویب آن مؤثر کند. ما نیز با انتخاب شورایی مرکب از اشخاص باصلاحیت و متعهد چنین اهدافی را محقق کنیم.

گفت‌وگویی درباره توسعه شهری و مسائل مالی مدیریت شهر

درآمدهای ناپایدار، پاشنه‌آشیل شهر

این روزها آمار و ارقامی از بودجه و درآمدهای شهرداری تهران ارائه می‌شود که هر شهروندی را وادار به فکرکردن می‌کند. مردم شهر تهران می‌پرسند با این همه درآمد چرا شهرمان زیبا نیست؟ چرا هوای شهرمان آلوده است و معضل ترافیک روزبه‌روز پررنگ‌تر می‌شود و صدها سؤال بی‌پاسخ دیگر که شهروندان قانون‌مدار از متخصصان مدیریت شهری می‌پرسند. مهندس حسن رباطی از مدیران ارشد شهری و از شهرداران سابق مناطق تهران است. با او که در دولت اصلاحات مشاور امور شهرداری‌های کشور بوده، به گفت‌وگو نشستیم و دیدگاه او را درخصوص چالش‌های مدیریت شهر تهران جویا شدیم.

عکس: کاوه بغدادچی

یکی از چالش‌های مدیریت شهری تهران درحال‌حاضر که ریشه بسیاری از نارسایی‌های محیطی و انسانی است، موضوع ناپایداری درآمد و هزینه‌ها در شهر و شهرداری است. به نظر شما درآمدهای پایدار در توسعه شهری چه نقشی دارند؟

به عقیده بنده، در بین عوامل مؤثر در توسعه شهری می‌توان به نقش درآمدهای پایدار اشاره کرد که در آن میزان بهره‌مندی و دسترسی به یک توسعه شهری با برنامه را رقم خواهد زد. به‌طور معمول شهرداری‌ها از گذشته تابه‌حال همیشه به دلیل مشکلات مالی و درآمدی و ضعف در ایجاد درآمدهای پایدار به شکل‌های مختلف به توسعه شهری نامطلوب اقدام کردند و دراین‌بین آنچه کمتر مدنظر بوده، کالبد شهری و چگونگی گسترش شهر و همچنین پیامدهای سوء ساخت‌وسازهای خارج از قاعده شهرسازی بوده است. برای مثال فروش تراکم، سودجویی‌های مربوط به زمین، اعمال نفوذها و بسیاری از موارد دیگر باعث شده تا درآمدهای شهرداری وابستگی زیادی به ساخت‌وساز و به‌ویژه ساخت‌وساز بدون برنامه و ضابطه داشته باشد. فروش تراکم غیرمجاز شهری که در بسیاری از موارد به معنای فروش تخلفات و عدم ملاحظات مختلف است، هرچند درآمد و منابع کلانی در اختیار شهرداری قرار داده، ولی در طول زمان پیامدهای منفی بسیاری را به دنبال خواهد داشت که یکی از این پیامدها، مغایرت این نوع تأمین مالی با هر نوع برنامه‌ریزی برای توسعه پایدار شهری مطلوب است.

با توجه به بروز این چالش‌ها، مدیریت شهری و به‌ویژه شورای شهر چگونه می‌توانند در جهت رفع این مشکلات اقدام کنند؟

واقعیت مطلب این است که هرچند نهادها و دستگاه‌های مختلف در ناپایداری اقتصادی شهر تهران نقش دارند، اما دراین‌میان نقش مدیریت شهری، مهم‌تر از سایر نهادهاست. اما در مورد شورای شهر باید عرض کنم از مهم‌ترین کارکردهای شورای شهر، برنامه‌ریزی اقتصادی و تلاش برای شفافیت و پایداری درآمد و مصارف است. از وظایف ۳۷گانه ذیل قانون شوراهای شهر، قریب ۱۸ وظیفه به بخش مالی و اقتصادی مربوط است. مهم‌ترین کارکرد شورای شهر دراین‌خصوص، تصویب بودجه، نظارت بر صحت درآمدها و مصارف از طریق معرفی ذی‌حسابان و حسابرسان، بررسی تفریغ بودجه و در نهایت انتشار صورت‌های مالی شهرداری برای اطلاع شهروندان است. با وجود قانون مشخص، متأسفانه سهم درآمدهای ناپایدار شهرداری تهران بیش از ۵۰ درصد کل بودجه بوده است. به‌عبارتی منابع ناشی از فروش اموال شهرداری، تغییر کاربری‌ها، فروش تراکم مازاد، دریافت وام و عوارض ناشی از ساخت‌وسازها همواره دارای بیشترین سهم در بودجه است. بنابراین شورای شهر به‌عنوان یکی از ارکان نظام مدیریت شهری، با ابزار قانونی و نظارتی‌ای که در اختیار دارد که به بعضی از آنها اشاره کردم، می‌تواند در تحقق این مقوله مهم نقشی تأثیرگذار ایفا کند.

البته این مطلب را نیز اضافه کنم، چنانچه از طریق مکانیسم‌های مختلف درون و برون‌سازمانی که از یک طرف شهرداری‌ها را مکلف به تغییر در نظام مالی و درآمدی و کاهش وابستگی خود به درآمدهای ناپایدار کرده (ماده ۱۷۴ قانون برنامه پنجم توسعه کشور) و از سوی دیگر، دولت نیز مانند کشورهای مختلف با کمک‌های مالی خود به شهرداری‌ها، زمینه دستیابی درآمدهای پایدار شهری را فراهم کند، می‌توان انتظار توسعه برنامه‌ریزی‌شده و انضباط‌پذیر در سطح شهر را داشت.

درباره ماده ۱۷۴ قانون برنامه پنجم توسعه، بیشتر توضیح می‌دهید؟

مطابق با این قانون، شهرداری و شورای شهر و سایر مراجع ذی‌ربط از قبیل شورای عالی استان‌ها و هیئت وزیران موظف بوده‌اند تا پایان سال ۱۳۹۱ نسبت به دگرگونی در نظام بودجه‌ریزی، درآمدی و مصارف شهرداری‌ها از قبیل تهران، اقدامات اساسی انجام دهند؛ از جمله مهم‌ترین این اقدامات می‌توان به: تبدیل عوارض پروانه ساختمانی به عوارض و بهای خدمات بهره‌برداری، تعیین سهم شهروندان در تأمین هزینه‌های خدمات عمومی، تبدیل عوارض موضوع درآمد شهرداری‌ها به عوارض ناشی از مصارف، تعیین ضمانت‌های اجرائی برای وصول عوارض و بهای خدمات و هدایت مصارف بودجه در حوزه وظایف اصلی و قانونی شهرداری اشاره کرد.

آیا می‌توان نتیجه گرفت که درآمدهای ناپایدار در حکم پاشنه‌آشیل یک شهر پویا و سالم است؟

به اعتقاد بنده، اگر درآمدهای پایدار شهرداری تهران محقق شود، شاهد توسعه سنجیده و بابرنامه در سطح شهر خواهیم بود و بسیاری از تفاوت‌ها و سیمای شهری نابهنجار از چهره مناطق مختلف تهران از بین خواهد رفت. حریم شهر مورد حفاظت و صیانت بیشتری قرار می‌گیرد و قدرت عمل شهرداری برای توسعه منطقی و اصولی کلان‌شهر تهران بیشتر خواهد شد.

مسئله نگران‌کننده این است که هم‌اکنون در بسیاری مواقع شهرداری اقدام به فروش تراکم در مناطق پرجمعیت و مناطق مختلف شهر کرده است و این در حالی است که اگر زمینه‌های درآمدی پایدار در شهر فراهم باشد دیگر نیازی به این فروش تراکم و بروز تخلفات گوناگون نخواهد بود چراکه در نبود درآمدهای پایدار، محدوده کم‌وسعت کلان‌شهر تهران و تراکم بالای جمعیت و فعالیت در این محدوده کم، درگیر ناهماهنگی، تغییر کاربری‌ها و سوءاستفاده‌های مختلف از فضای شهر قرار گرفته و مهم‌تر اینکه کیفیت زیستی و ساختاری تهران به‌شدت تنزل یافته است. به‌عبارت روشن‌تر با وجود آنکه از پیکر آسیب‌دیده، ناایمن و پرمخاطره تهران، درآمدهای هنگفت اخذ شده است، اما هزینه‌کردهای گسترده در آن نتوانسته کیفیت زندگی را رشد و بهبود بخشد و تداوم این روند تحت هیچ شرایطی امکان‌پذیر نخواهد بود.

شوراها و مردم‌سالاری

زهرا صدرا اعظم‌نوری*

ازجمله نمادهای مردم‌سالاری شکل‌گیری شوراهای اسلامی شهر و روستا در کشور و سپردن برخی از اختیارات و قدرت به مردم و تحقق بخشی از آرمان‌های اصلاح‌طلبانه مردم بوده است. ریشه‌های عملی‌کردن شوراها به صورت رسمی به دوران مشروطیت برمی‌گردد. بعد از مشروطه و تصویب قانون اساسی به صورت جدی، فکر زندگی شورایی در ایران از نظر به عمل تبدیل شد؛ به عبارت دیگر یکی از دستاوردهای بسیار حائز اهمیت نهضت مشروطه‌خواهی جدا از به‌رسمیت‌شناختن تفکیک قوا، تقسیم قدرت سیاسی و اداری کشور بین حکومت مرکزی و حکومت‌های محلی بود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی که با شعار استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی مستقر شده بود، از همان روزهای نخستین، مشارکت مردم در اداره کشور از جانب امام و برخی از بزرگان انقلاب مورد تأکید قرار گرفت. تشکیل شوراها به‌عنوان یکی از برنامه‌های اصلی انقلاب اسلامی در دوران مبارزه از سوی امام خمینی رهبر انقلاب عنوان شد. چنانچه در فرمانی خطاب به شورای انقلاب در تاریخ ۱۳۵۸/۲/۹ فرمود در جهت استقرار حکومت مردمی در ایران و حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش که از ضرورت‌های نظام جمهوری اسلامی است، لازم می‌دانم بی‌درنگ به تهیه آیین‌نامه اجرائی شوراها برای اداره امور محل شهر و روستا در سراسر ایران اقدام و پس از تصویب به دولت ابلاغ کنید تا دولت بلافاصله به مرحله اجرا در آورد.

شورا گسترده‌ترین و فراگیرترین نهاد مردم‌سالاری، مفیدترین و ملموس‌ترین سازمانی است که مسئولیت‌های مهم اجتماعی، اقتصادی و خدماتی را برای مردم برعهده دارد.

اینک با گذشت دو دهه از تشکیل و فعال‌شدن شوراها زمینه تشکیل دوره پنجم آن فراهم شده و در روزهای آینده حدود ۳۰۰ هزار نفر برای دسترسی به ۲۰۰ هزار کرسی شوراهای اسلامی شهر و روستا مبارزه انتخاباتی خود را آغاز می‌کنند. طبق قانون تمامی روستاهایی که جمعیت آنها بالای ۲۰ خانوار است و دست‌کم صد سکنه دارند، می‌توانند از نعمت شورا برخوردار شوند.

این یک فرصت تاریخی برای نهادینه‌کردن مردم‌سالاری در جامعه ایرانی است. اینک باید از این فرصت استفاده کرد و با اقتدار و جسارت درعین‌حال با پاک‌دستی و مسئولیت‌پذیری و رعایت حقوق مردم در همه مراحل و با جلوگیری از فساد راه را برای خدمت شیرین و لذت‌بخش به مردم فراهم کرد.

باید تلاش شود که همه مردم از منافع و فایده مشارکت در اداره کشور لذت ببرند و شرط آن رعایت اصول مردم‌سالاری از جمله: به‌رسمیت‌شناختن حقوق مردم در همه شرایط، قانون‌گرایی، شفافیت، تأمین عدالت اجتماعی، خدمت‌گزاری، شایسته‌سالاری، ارتقای آگاهی مردم و نظارت و درنهایت رعایت حقوق شهروندی است.

امید است شکل‌گیری شورای پنجم با حضور افراد صالح و کارآمد، توانمند و پاک‌دست راه را برای تحقق این مهم فراهم کند. ان‌شاءالله.

* اولین شهردار زن کشور

نگاه

لزوم حضور زنان در عرصه‌های سیاست‌گذاری شهری

سمیرا مهدوی*

اسلام دین مساوات است و تنها برتری افراد را بر دیگری معیار ایمان و تقوای آنان می‌داند. در حرمت و کرامت انسان هیچ تفاوتی میان زن و مرد نیست. جان، مال، آبرو، عقیده و رأی آدمی همه حُرمت دارند و باید همواره این حریم پاس داشته شود و در فرهنگ اسلامی، زن و مرد به‌عنوان مخلوقات خدا و خلیفه او بر روی زمین مورد عنایت ویژه‌اند.

به غیر از مشاغل خاصی نظیر مرجعیت، قضاوت، امامت ظاهری و رهبری که به دلیل ویژگی‌های خاص این مشاغل از یک‌سو و خصوصیات روحی و عاطفی زنان از سوی دیگر- در سایر فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی، هیچ‌گونه محدودیتی برای زنان، از صدر اسلام تاکنون وجود نداشته است. براساس آموزه‌های اسلامی، زنان نیز مانند مردان حق دارند تا انتخابگر باشند و مخالفت یا موافقت خویش را با دولتمردان بیان کنند. مشارکت سیاسی و اجتماعی فرایندی است مبتنی بر حضور آگاهانه و فعال فرد به‌عنوان عضو جامعه و نظام، در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی آن و ایفای نقش یا نقش‌های اجتماعی محوله. همچنین در تبیین وضعیت مشارکت سیاسی و اجتماعی گفته‌اند: در یک فرهنگ سیاسی مشارکتی، اعضای اجتماع، درصدد هستند صریحا به سوی نظام، به‌عنوان کل و به سوی ساخت‌های سیاسی و اداری و روندها گرایش پیدا کنند. بحث حضور زنان در عرصه مدیریت کشور و دستگاه‌های اجرائی، موضوعی است که در سال‌های اخیر مورد توجه کارگزاران قرار گرفته، اما بیشتر اقدامات صورت‌گرفته به‌ویژه در بحث مدیریت‌های کلان مانند وزارتخانه، به صورت نمایشی صورت گرفته است. اما در کنار این موضوع، شهرها و به‌ویژه، کلان‌شهرها دارای این پتانسیل هستند که از توانمندی‌های ذاتی بانوان بهره ببرند و به خاطر ذات اجتماعی امور در شهرها، زنان به‌عنوان بخش انکارناپذیر جامعه، می‌توانند نقش فعالی داشته باشند. ولی فعال‌سازی این پتانسیل نیاز به یک برنامه و عزم همگانی دارد تا همپای کشورهای توسعه‌یافته یا در حال توسعه، نقش زنان در مدیریت شهری جدی گرفته شود و مدیریت‌های کلان در اختیار آنها قرار گیرد. در کلان‌شهری مانند تهران بنابر گفته شهردار آن، فقط ۱۳ درصد از امور مدیریتی در اختیار بانوان قرار گرفته و ۲۰ درصد از شاغلان در شهرداری را بانوان تشکیل می‌دهند که به این نیز یک دهه قبل به‌عنوان یک آرزو نگریسته می‌شد. هرچند وجود چنین آمارهایی با توجه به حضور اندک زنان در مناصب مدیریتی در سراسر کشور بسیار امیدوارکننده است، اما با درنظرگرفتن اینکه نیمی از جمعیت کشور را زنان تشکیل می‌دهند، جای کار بسیاری دارد. حضور زنان در عرصه‌های سیاسی و اجتماعی و پذیرش شخصیت زنان از طرف جامعه، دولت و دیگر سازمان‌های اجتماعی باید مورد توجه منطقی و معقول قرار گیرد و به آنها اهمیت داده شود تا صاحب شخصیت، فکر و خلاقیت شوند. اگر زنان به تناسب امکاناتی که فضای فکری جامعه، نظام آموزشی فرهنگ سیاسی، فرهنگ خانواده و برنامه‌ریزی عمومی که در اختیار آنها می‌گذارد به کشف استعدادها، ارتقای اعتمادبه‌نفس، تفکر و عادت به فکرکردن و اعتلای شخصیت خود بپردازند، طبیعی است زمینه‌های مناسب‌تری برای مشارکت سیاسی و اجتماعی آنان فراهم خواهد آمد.

* فعال اجتماعی حوزه زنان و کودکان

جدول ۲۸۰۱ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- گفتار- مبتکر زبان بین‌المللی اسپرانتو- یک و دو ۲- وسط- پلیمر مصنوعی سبک برای بسته‌بندی- نوعی پارچه توری نقشه‌دار ۳- تکیه بر روی یک حرف در زبان‌شناسی- الزام و ضرورت- حاتم معروف ۴- غذایی از بادمجان- اقامتگاه ۵- شبانگاه- کلبه ترکمن- سروصدا ۶- عالی‌ترین درجه نظامی در ارتش ایران- جنگ‌افزار- پدر عرب ۷- بهره‌مند و کامیاب- قهرمان رمان بربادرفته- رفوزه ۸- پروانه وکالت دارد- رود پرآب مصر- سگ کودکانه ۹- رمق آخر- از تیم‌های فوتبال باشگاهی ایتالیا- شاعر یوش ۱۰- نیستی- ابزار لحیم کاری- قابل سکونت ۱۱- از بالا به پایین- فاضلاب- یک‌ششم ۱۲- پایتخت قزاقستان- زمان مطابق با یک رویداد تاریخی ۱۳- یوغ- صیغه نکاح را جاری می‌کند- نام قدیم کربلا ۱۴- منطقه خوش آب‌وهوای تابستانی- شهر برج علاالدوله- ضربه سر در فوتبال ۱۵- منقار کوتاه- راسو- ابزار آراستن موها.

عمودی:

۱- طبقه‌بندی- ماده سمی ضد بید ۲- ماده آرایشی ناخن- شهری در استان سیستان‌وبلوچستان- ذکر حاجیان در مراسم حج ۳- بزرگ‌ترین عصب بدن- به کار بستن ۴- بت عصر جاهلی که خدای سرنوشت و مرگ بود- پرتاب گلوله از تفنگ- بانوی فرانسوی ۵- دندان‌های نیش- عالم غیرمادی- مظهر وقار در میان پرندگان ۶- زندگی‌کن- نقطه شروع- خداحافظی‌کردن ۷- میوه‌ای ترش‌مزه- شاعر و عارف ایرانی قرن ششم و سراینده حدیقه‌الحقیقه- برای بیان تأسف به کار می‌رود ۸- قابل‌قبول- نام دختر امام حسین (ع)- قرارداده‌شده ۹- گهواره- خمیده- هیکل و پیکر ۱۰- فراوان- آخرین حرف الفبای یونانی- ضمیر حداقل دونفره ۱۱- دوستی- چهارپای بارکش- بنفش کم‌رنگ ۱۲- دختر رسول اکرم (ص)- خودروی زرهی- بصیرت ۱۳- خباز- وصل‌شدن ۱۴- جنگ و پیکار- قوی و رشید- خواری و خفت ۱۵- رودی در کرمان- سرپا مانده.

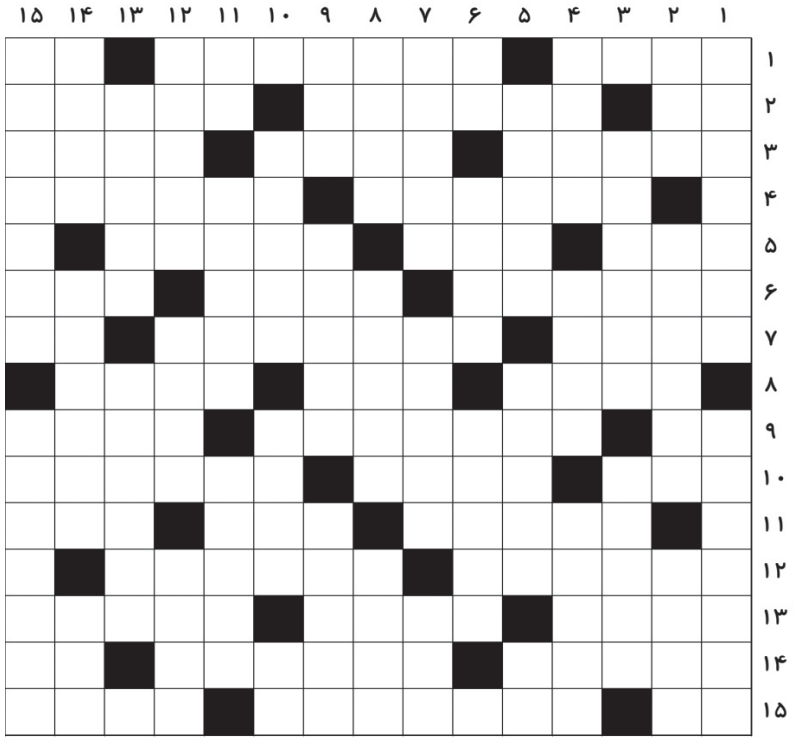

حل سودوکو سخت

۷	۴	۱	۸	۲	۶	۵	۹	۳
۵	۸	۲	۹	۳	۷	۴	۶	۱
۶	۳	۹	۵	۴	۱	۲	۸	۷
۲	۷	۴	۱	۸	۵	۹	۳	۶
۳	۵	۸	۴	۶	۹	۷	۱	۲
۹	۱	۶	۲	۷	۳	۸	۴	۵
۸	۹	۷	۳	۱	۲	۶	۵	۴
۴	۲	۳	۶	۵	۸	۱	۷	۹
۱	۶	۵	۷	۹	۴	۳	۲	۸

حل سودوکو ۱۷۹۶

۹	۶	۴	۸	۷	۱	۵	۲	۳
۲	۷	۱	۵	۳	۹	۶	۸	۴
۳	۸	۵	۲	۴	۶	۱	۹	۷
۱	۲	۹	۴	۵	۷	۸	۳	۶
۸	۴	۶	۳	۹	۲	۷	۵	۱
۷	۵	۳	۶	۱	۸	۹	۴	۲
۴	۳	۸	۷	۶	۵	۲	۱	۹
۵	۱	۷	۹	۲	۴	۳	۶	۸
۶	۹	۲	۱	۸	۳	۴	۷	۵

جدول ۲۸۰۰

سودوکو سخت ۱۷۹۷

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۶				۸	۴		
	۱		۹		۶		۵	
۳	۲					۶		۹
			۱				۷	۵
۷			۳	۸	۲			
			۶			۲	۱	۸
				۷		۸	۹	
۴	۹							
	۷		۲					۳

سودوکو ۱۷۹۷

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۸	۲		۴	۵				
		۷	۹		۱		۲	
۴		۵			۳	۶	۹	
	۷	۶			۸	۳		
۱	۹			۷		۸		۶
۵		۳	۶	۱	۴			
۷	۴	۸	۱					
	۵		۲		۹			۳
	۳	۲			۷	۵		۴